

Austatud lugeja!

Aasta 2006 hakkab lõppema, aastavahetuseni on jäänud kõigest loetud päevad. On kindlasti palju sündmusi ja tundmusi, mis jäävad meile meenutama just seda aastat. Mõned neist on üldisemat, mõned isiklikumat laadi. Juridica on sel aastal toonud lugejani 66 artiklit 68-lt autorilt. Need artiklid peegeldavad meie õigusmõtlemist aastal 2006, nagu ka sel aastal avaldatud õigusõpikud ja seadusekommentaariid, langetatud kohtuotsused, vastu võetud seadused, toimunud konverentsid, peetud ettekanded, loengud ja kõned. Kõik see mõjutab omakorda järgmiste aastate õigusmõtlemist. See on nagu müür, mille ehitamise algust on raske dateerida, kuid millesse 2006. aastal laoti järjekordsed kivid.

Tahame me seda või mitte, kuid 2006. aasta jääb paljudele Eesti inimestele meelde kui aasta, mil igapäevakasutusse läks väljend „Juriidiliselt on kõik korrektne“ ning selle lühend JOKK. See lause ei ole lõppeval aastal välja mõeldud, kuid just 2006. aastal anti sellele meedia vahendusel uus tähendus: selle tähistatakse midagi, mis tavaarusaama mööda on vägagi taunitav, kuid juriidilisest vaatevinklist vaadatuna on kõik korras. Juriidilist korrektsust kasutatakse kilbina oma tegude õigustamiseks, odana teiste üle ironiseerimiseks, loosungina valimispropagandas jne. Väljend „Juriidiliselt on kõik korrektne“ on jõudnud sõna otseses mõttes tava-suhtlemisse: seda ei kasuta mitte ainult peaminister valitsuse pressikonverentsil, vaid ka tädi Maali pliidi ääres.

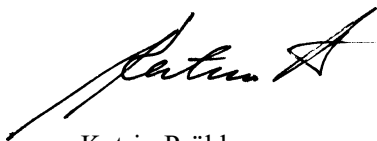
Endine justiitsminister Jüri Raidla ütles selle aasta õigusteadlaste päevade poodiumidiskussioonis, et juriidiline korrektsus on käitumise miinimumstandard, mida ei tohi naeruvääristada; et selline standard peab olema ja selle standardi järgimine tuleb tagada. Kuid juriidilise standardi täitmisest üksi ei piisa. Alles siis, kui viimast väidet aktsepteeritakse, on Jüri Raidla sõnul kõik korras.*¹

See, et meil on tekkinud lõhe nn tavaarusaama ja juriidilise standardi vahel näitab, et juriidilise mõõdupuu kõrval on meil muud mõõdupuud selgelt olemas. Ühiskond ei ole aga rahul sellega, et need muud mõõdupuud ei ühti juriidilisega. Kui sellises olukorras keegi käitub juriidilises mõttes veel lubatult, tavaarusaama järgi aga juba taunitavalt, siis mida sellest järeldatakse? Kas seda, et meil on halvad seadused? Või seda, et on meil halvad juristid, kes häid seadusi ei oska või ei taha õiglaselt rakendada? Halvad seadused või halvad juristid – mõlemad variandid on kahetsusväärsed. Kuid seni, kuni on soov asju muuta, on sellise lähenemise puhul võimalik midagi ära teha: kehtestame halbade seaduste asemel head, koolitame välja paremad juristid. Ja ongi kõik korras – see, mis on tavaarusaama järgi taunitav, on seaduse järgi ka karistatav!

On ka teine standardite võrdsustamise võimalus: selle asemel, et hakata tõstma juriidilist standardit, langetatakse muid standardeid juriidilise standardi tasemele. Et see, mis on juriidilises mõttes korrektne, on igas mõttes korrektne, ning igaüks, kes arvab teisiti, peab oma väärtushinnangud ümber vaatama. On ülimalt kahetsusväärne, et just seda viimast lähenemist näikse tänases Eestis propageeritavat.

Kuid kas selline eri standardite ühtlustamine on üldse vajalik? Jüri Raidla sõnul mitte. Miks me siis nii väga tahame seda teha? Eks vist seepärast, et me usume vaid juriidilise standardi toimimisse.

Kas see ei ole õigussüsteemile suurim võimalik kompliment?

Katrin Prükk

¹ Soovitan kõigil, kes seda diskussiooni vahetult ei jälginud, saada sellest osa Interneti vahendusel aadressil <http://www.ut.ee/198791>.